

DR. LEHÓCZKI BALÁZS,
 DR. SZÉPLAKI-NAGY GÁBOR,
 DR. BALOGH ZSOLT,
 DR. DARÁK PÉTER PHD,
 DR. SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER PHD

Felsőbírósági Jogesetek

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA, A KÚRIA ÉS AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG KÖZIGAZGATÁSI TÁRGYÚ DÖNTÉSEI

I.a.)

Az Európai Unió Bíróságának folyamatban lévő ügyei:¹

BÍRÓSÁG

C-362/14 Schrems (Adatvédelem)

Ezen ügy az Edward Snowden nevével fémjelzett nemzetközi botrányval van összefüggésben. Egy osztrák egyetemista panaszt intézett a Facebook európai felhasználási szerződéseinek megkötéséért felelős leányvállalatának (Facebook Ireland Ltd) vonatkozásában hatáskörrel rendelkező írásvédelmi hatósághoz azt kifogásolva, hogy a közösségi oldal az európai felhasználók adatait is amerikai szervereken tárolja.

Álláspontja szerint a Snowden ügy fényében téves az Európai Bizottságnak az a (a 2000/520/EK határozatban tett) megállapítása, hogy az Egyesült Államok az uniós adatvédelmi irányelvben (a 95/46/EK irányelv) előírtaknak „megfelelő szintű adatvédelmet biztosít”. Véleménye szerint a Bizottság határozata sérti az európai polgárok adatainak védelme vonatkozásában az Európai Unió Alapjogi Chartája, illetve az uniós adatvédelmi irányelv által elvárt magas szintű védelem követelményét, mivel egy olyan országba teszi lehetővé a polgárok személyes adatainak továbbítását, ahol a hatóságok jogi korlátok nélkül hozzáférhetnek azokhoz.

Miután az írásvédelmi hatóság elutasította a panaszt, az ügy az írásvédelmi bíróságok elé került, amelyek azt kérdezik az Európai Bíróságtól, hogy a nemzeti adatvédelmi hatóságokat a Snowden ügy fényében is köti-e az Egyesült Államokat „megfelelő szintű adatvédelmet biztosító” országgént megjelölő bizottsági határozat.

C-419/14 WebMindLicenses (Adózás)

A WebMindLicenses a Magyarország egyik leggazdagabb emberének számító Gattyán György érdekeltségébe tartozó Docler-csoport egyik tagja. Az üzletember 100%-os tulajdonában álló cég az erotikus szolgáltatásokat kínáló livejasmin.com weboldalhoz kapcsolódó know-how-t adott bérbe egy Lalib nevű portugál cégnek.

A NAV egy vizsgálat során arra a következtetésre jutott, hogy a WebMindLicenses és a Lalib közötti licencszerződés célja a magyar adójogszabályok kijátszása volt, és hogy a know-how hasznosításához fűződő döntéseket ténylegesen továbbra is Gattyán György hozta meg. A NAV ezért hatalmas összegű adókülönbötet (társasági adó, áfa, innovációs járulék és kulturális járulék) és adóbírság megfizetésére kötelezte a WebMindLicenses-t.

A cég a magyar bíróságok előtt vitatja az adóhatóság határozatát, és az eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság egy sor kérdést tett fel az Európai Bíróságnak. E kérdések egyrészt arra vonatkoznak, hogy az uniós áfa-irányelv, illetve az uniós alapszabadságok szempontjából hogyan kell megítélni a WebMindLicenses és a Lalib közti licencszerződést.

A magyar bíróság másrészt azzal kapcsolatban vár iránymutatást, hogy az uniós jog megengedi-e (a hea-irányelv), vagy éppen ellenkezőleg, kizárja (az Unió Alapjogi Chartája), hogy a magyar adóhatóság az eljárása és az adójogi következmények megállapítása során egy párhuzamosan futó büntetőeljárás keretében folytatott titkos adatgyűjtés során beszerzett adatokat használjon fel.

Az Európai Bíróságnak azt a kérdést is meg kell válaszolnia, hogy a magyar adóhatóságnak a WebMindLicenses adókötelezettségének megállapítása céljából kapcsolatba kellett volna-e lépnie a portugál adóhatósággal, tekintettel arra, hogy a cég a portugál jog szerinti adókötelezettségének eleget tett, illetve, hogy mi a következménye a portugál társhatóság megkeresése elmulasztásának.

¹ A folyamatban lévő ügyekről az összeállítást LEHÓCZKI BALÁZS (Európai Unió Bírósága Sajtó- és Tájékoztatási Osztály, Luxembourg) készítette.

I.b.)

Az Európai Unió Bíróságának döntései:²

1.

Ügyszám: *A Bíróság 2014. október 23-i ítélete a C-359/11. sz. Schulz és a C-400/11. sz. Egbringhoff egyesített ügyekben*

Tárgy: 2003/54/EK és 2003/55/EK irányelv – Fogyasztóvédelem – A villamos energia és a földgáz belső piaca – Általános ellátási kötelezettség alá tartozó fogyasztókkal kötött szerződések tartalmát meghatározó nemzeti szabályozás – A szolgáltatás árának a szolgáltató általi egyoldalú megváltoztatása – E változtatás hatálybalépést megelőzően, megfelelő időben adott tájékoztatás annak indokairól, feltételeiről és mértékéről

A döntés:

A villamos energiával és földgázzal általános ellátási kötelezettség keretében ellátott fogyasztókat minden áremelés hatálybalépése előtt megfelelő időben tájékoztatni kell ezen áremelés indokairól, feltételeiről és mértékéről.

Mivel a jelen ügyben szereplő német szabályozás nem írta elő e tájékoztatást, ellentétes a villamos energiáról szóló 2003/54 irányelvvel és a földgázról szóló 2003/55 irányelvvel.

Jogi háttér, tényállás és a nemzeti bíróság kérdése:

Villamosenergia- és földgázfogyasztók több, 2005 és 2008 közötti áremelés tárgyában két jogvitát kezdeményeztek a szolgáltatóikkal szemben a német szövetségi bíróság előtt. E fogyasztók, akik általános ellátási kötelezettség alá tartoznak (rendes díjszabás hatálya alá tartozó fogyasztók), úgy ítélik meg, hogy ezen áremelések túlzottak voltak, és jogellenes kikötéseken alapultak.

A tényállás időpontjában hatályos német szabályozás meghatározta a fogyasztókkal kötött szerződések általános feltételeit, és azokat közvetlenül a rendes díjszabás hatálya alá tartozó fogyasztókkal kötött szerződések részévé tette. E szabályozás lehetővé tette a szolgáltató számára az elektromos áram és a gáz árának egyoldalú módosítását a változtatás indokának, feltételeinek és mértékének meghatározása nélkül, ugyanakkor biztosította azt, hogy a fogyasztókat minden tarifaemelésről tájékoztassák, és hogy azok adott esetben szabadon felmondhassák a szerződésüket.

A Bíróság döntése és annak indokolása:

A Bíróság – a német szövetségi bíróság által feltett kérdésekre válaszolva – ítéletében megállapítja, hogy a villamos

energiáról szóló 2003/54 irányelvvel és a földgázról szóló 2003/55 irányelvvel ellentétes (a jelen ügyben szereplő német szabályozáshoz hasonló) olyan nemzeti szabályozás, amely meghatározza az általános ellátási kötelezettség alá tartozó fogyasztókkal kötött villamosenergia- és gázellátási szerződések tartalmát, és előírja a szolgáltatók számára az e szolgáltatásra vonatkozó díjszabás megváltoztatásának lehetőségét, ugyanakkor nem biztosítja, hogy a fogyasztókat e változtatás hatálybalépése előtt megfelelő időben tájékoztassák annak indokairól, feltételeiről és mértékéről.

A Bíróság különösen megállapítja, hogy e két irányelv azt a kötelezettséget írja elő a tagállamok számára, hogy magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítsanak a szerződési feltételek átláthatósága tekintetében.

A Bíróság kimondja, hogy a szerződés felmondására vonatkozó jogon kívül (amely jogot az irányelvek az árváltoztatás esetén írnak elő), a fogyasztóknak jogosultaknak kell lenniük arra is, hogy vitassák e változtatást.

Annak érdekében, hogy az általános ellátási kötelezettség alá tartozó fogyasztók e jogokat teljes körűen és ténylegesen kiaknázhassák, és az ügy teljes ismeretében hozzanak döntést a szerződés esetleges felmondására vagy a szolgáltatási ár megváltoztatásának vitatására vonatkozóan, a változtatás hatálybalépése előtt megfelelő időben tájékoztatni kell őket annak indokairól, feltételeiről és mértékéről.

Az ítélet pénzügyi következményeinek a legnagyobb fokú korlátozása iránti kérelemre válaszul a Bíróság elutasítja e kérelmet, és ennél fogva ítélete időbeli hatályának korlátozását. E tekintetben a Bíróság többek között megjegyzi, hogy nem bizonyított, hogy azon szóban forgó jogviszonyok vitatása, amelyek a múltban fejtették ki joghatásaikat, megzavarná visszamenőlegesen a villamosenergia- és földgázellátó ágazat egészét Németországban. Ezért a 2003/54 és a 2003/55 irányelv értelmezése alkalmazandó minden olyan árváltoztatásra, amelyre az irányelvek időbeli hatálya alatt került sor.

2.

Ügyszám: *Az Európai Unió Bírósága 2013. október 10-ei ítélete a C-86/12. sz. ügyben*

Tárgy: Uniós polgárság – EUMSZ 20. cikk és EUMSZ 21. cikk – 2004/38/EK irányelv – Kiskorú uniós polgárok harmadik ország állampolgárságával rendelkező egyenesági felmenőjének tartózkodási joga – Az állampolgárságuk szerinti országtól eltérő olyan országban született uniós polgárok, amelyben nem éltek a szabad mozgáshoz való jogukkal – Alapvető jogok

Az ügy:

A. D. Alokpa togói állampolgár 2006. november 21-én nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be a menedékgjogról és a védelem egyéb formáiról szóló, 2006. május 5-i luxemburgi törvény (*Mémorial A 2006, 1402. o.*) alapján luxemburgi hatóságokhoz. E kérelmet a hatóságok azonban elutasították, az erről szóló határozatot pedig a luxemburgi bíróságok helyben hagyták.

² A jogeseteket (1.) LEHÓCZKI BALÁZS (Európai Unió Bírósága Sajtó- és Tájékoztatási Osztály, Luxembourg) és (2., 3.) SZÉPLAKI-NAGY GÁBOR (Legfőbb Ügyészség) szerkesztette.

Ezt követően A. D. Alokpa megtúrt jogállás iránt folyamodott az említett hatóságokhoz. Bár kérelmét először elutasították, később újra megvizsgálták az ügyet, és 2008. december 31-ig megadták ezt a jogállást arra tekintettel, hogy 2008. augusztus 17-én Luxembourgban ikrei születtek, akik koraszülöttségük miatt ápolásra szorultak.

A. D. Alokpa gyermekei tekintetében M. Moudoulou francia állampolgár a születés anyakönyvezésekor elismerte apaságát. A gyermekek francia állampolgársággal rendelkeznek, és 2009. május 15-én, illetve június 4-én megkapták a francia útlevelet, illetve személyi igazolványt.

Időközben az A. D. Alokpa által benyújtott megtúrt jogállás meghosszabbítása iránti kérelmet a luxemburgi hatóságok elutasították, ugyanakkor a kiutasítás felfüggesztésére vonatkozó igazolást adtak számára, amely 2010. június 5-ig volt érvényes, és amelyet később nem hosszabbítottak.

2010. május 6-án A. D. Alokpa a személyek szabad mozgásáról szóló luxemburgi törvény alapján tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtott be. A. D. Alokpa a miniszter kiegészítő tájékoztatás iránti kérelmére válaszul közölte, hogy azért nem tud gyermekeivel Franciaországban letelepedni, ahol gyermekei apja él, mert nem áll kapcsolatban vele, és az említett gyermekeknek koraszülöttségük miatt orvosi felügyeletre van szükségük Luxembourgban. A miniszter 2010. október 14-i határozatával elutasította ezt a kérelmet.

E határozat szerint egyrészt az uniós polgárok családtagjainak tartózkodási joga az uniós polgár eltartott egyenesági felmenőire korlátozódik, A. D. Alokpa esetében pedig ez a feltétel nem teljesül. Másrészt A. D. Alokpa gyermekei nem felelnek meg a személyek szabad mozgásáról szóló törvény 6. cikkének (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek sem. Az említett határozat egyébiránt arra is rámutat, hogy a gyermekek orvosi felügyelete tökéletesen biztosítható Franciaországban is, és hogy A. D. Alokpa nem felel meg az említett törvény által előírt más tartózkodási jogcímekre vonatkozó feltételeknek sem.

A. D. Alokpa saját nevében, valamint két gyermeke nevében eljárva keresetet nyújtott be a miniszter határozatával szemben a tribunal administratif (közigazgatási bíróság) (Luxembourg) előtt. 2011. szeptember 21-i ítéletével a bíróság a keresetet megalapozatlannak nyilvánította. A. D. Alokpa 2011. október 31-én benyújtott fellebbezésével megtámadta ezt az ítéletet a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

A kérdést előterjesztő bíróság szerint nem vitatott, hogy A. D. Alokpa gyermekei és azok apja között sosem állt fenn közös családi élet, az apa pusztán bejelentette a születést az anyakönyvvezetőnek, valamint lehetővé tette számukra a francia személyazonossági iratok kiállítását. A kérdést előterjesztő bíróság azt is megállapította, hogy A. D. Alokpa és gyermekei ténylegesen egy befogadó otthonban éltek közös családi életet azt követően, hogy véget ért a gyermekek meghosszabbított tartózkodása a szülőotthonban, és a gyermekek tulajdonképpen nem gyakorolták a szabad mozgáshoz való jogukat.

E körülmények között határozott úgy a Cour administrative, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

A döntés:

Egy olyan helyzetben, mint amilyen az alapügyben fennáll, úgy kell értelmezni az EUMSZ 20. cikket és az EUMSZ 21. cikket, mint amelyekkel nem ellentétes, ha valamely tagállam annak ellenére megtagadja egy harmadik országbeli állampolgártól a területén való tartózkodás jogát, hogy ez az állampolgár egyedül tartja el a kiskorú uniós polgár gyermekeit, akik születésük óta vele élnek ebben a tagállamban, de nem rendelkeznek e tagállam állampolgárságával, és nem gyakorolják a szabad mozgáshoz való jogukat, amennyiben ezek az uniós polgárok nem tesznek eleget az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvben foglalt feltételeknek, vagy a tartózkodási jog megtagadása nem fosztja meg az uniós polgárokat az uniós polgárság jogállása révén biztosított jogok lényegének tényleges élvezetétől, amit a kérdést előterjesztő bíróság feladata megvizsgálni.

A döntés indokolása:

Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy még akkor is, ha a kérdést előterjesztő bíróság kérdéseit formálisan az EUMSZ 20. cikk értelmezésére korlátozta, ez a körülmény nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a nemzeti bíróság részére az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához esetleg hasznos, összes értelmezési szempontját megadja, függetlenül attól, hogy ezen bíróság kérdéseiben utalt-e azokra.

Ezért a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdést úgy kell értelmezni, mint amely lényegében arra irányul, hogy egy olyan helyzetben, mint amilyen az alapügyben fennáll, úgy kell-e értelmezni az EUMSZ 20. cikket és az EUMSZ 21. cikket, hogy azokkal ellentétes, ha valamely tagállam megtagadja egy harmadik országbeli állampolgártól a területén való tartózkodás jogát, pedig ez az állampolgár egyedül tartja el a kiskorú uniós polgár gyermekeit, akik születésük óta vele élnek ebben a tagállamban, de nem rendelkeznek e tagállam állampolgárságával, és nem gyakorolják a szabad mozgáshoz való jogukat.

E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az uniós polgárságra vonatkozó uniós jogi rendelkezések által a harmadik országok állampolgáira ruházott lehetséges jogok nem az említett állampolgárok saját jogai, hanem az uniós polgár szabad mozgáshoz való jogának gyakorlásából származtatott jogok. Az említett származékos jogok – különösen az uniós polgár családtagjának beutazási és tartózkodási jogának – célja és igazolása azon a megállapításon alapul, hogy e jogok el nem ismerése sértheti az uniós polgár szabad mozgását azáltal, hogy visszatartja őt a fogadó tagállamba való beutazáshoz és az ott-tartózkodáshoz fűződő jogainak a gyakorlásától.

Azt is hangsúlyozni kell, hogy vannak olyan tényállások, amelyek közös eleme, hogy bár olyan rendelkezések szabályozzák ezeket, amelyek *a priori* a tagállamok hatáskörébe tartoznak, nevezetesen harmadik országok állampolgárainak beutazási és tartózkodási jogára vonatkozó, a másodlagos jog rendelkezéseinek a hatálya alá nem tartozó rendelkezések, amelyek bizonyos feltételek mellett előírják az ilyen jog megadását, mégis szoros összefüggésben állnak az uniós polgár szabad mozgáshoz való jogával, amellyel ellentétben áll, ha abban a tagállamban, ahol az uniós polgár tartózkodik, a harmadik országok állampolgáraitól megtagadják a beutazás és a tartózkodás jogát, mert különben sérülne e szabadsághoz való jog.

A jelen ügyben rá kell mutatni arra, hogy A. D. Alokpa nem minősül kedvezményezettnek a 2004/38 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében.

A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis kitűnik, hogy a tartózkodásra jogosult uniós polgár családtagjának „eltartotti” minősége olyan tényállási helyzetből következik, amelyet az a körülmény jellemez, hogy a családtag anyagi támogatását a tartózkodási jog jogosultja biztosítja oly módon, hogy fordított helyzetben, vagyis amikor a tartózkodási jog jogosultja valamely harmadik ország állampolgárának az eltartottja, akkor ez utóbbi személy annak érdekében, hogy a fogadó tagállamban tartózkodási jogot kapjon, nem hivatkozhat arra, hogy ő a tartózkodási jog jogosultjának „eltartott” felmenője.

A jelen ügyben a tartózkodási jog jogosultja, azaz A. D. Alokpa két fia az, aki valójában A. D. Alokpa eltartottja, és így az érintett nem hivatkozhat arra, hogy a 2004/38 irányelv értelmében általuk eltartott egyenesági felmenőnek minősül.

Az alapeljárásban szereplőhöz hasonló helyzetben, amikor egy uniós polgár a fogadó tagállam területén született, és nem élt a szabad mozgáshoz való jogával, a Bíróság kimondta, hogy a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontjával lényegében azonos rendelkezésében szereplő azon kifejezést, hogy elegendő anyagi fedezettel „rendelkeznek”, úgy kell értelmezni, hogy elegendő, ha az uniós polgárok ilyen fedezettel rendelkeznek, e rendelkezés a legcsekélyebb mértékben sem írja elő a fedezet eredetét, és ezt a fedezetet például az érintett kiskorú polgárok harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülője is biztosíthatja.

Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy annak megtagadása, hogy az a tagállami állampolgársággal vagy harmadik ország állampolgárságával rendelkező szülő, aki ténylegesen egy uniós polgár kiskorú gondviselője, ezzel az uniós polgárral együtt tartózkodhasson a fogadó tagállamban, megfosztaná az uniós polgár tartózkodási jogát a hatékony érvényesüléstől, mivel a kisgyermek tartózkodási jogának gyakorlása szükségszerűen maga után vonja gyermek azon jogát, hogy a ténylegesen gondját viselő személy elkísérje, és következésképpen hogy ez a személy a tartózkodás idején vele együtt tartózkodhasson a fogadó tagállamban.

Így, ha az EUMSZ 21. cikk és a 2004/38 irányelv tartózkodási jogot biztosít a fogadó tagállamban valamely másik tagállam kisgyermek korú azon állampolgára számára, aki eleget

tesz az ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt feltételeknek, akkor ugyanezen rendelkezések lehetővé teszik a ténylegesen a gyermek gondját viselő szülő számára, hogy vele együtt a fogadó tagállamban tartózkodjék.

A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak megállapítása, hogy A. D. Alokpa gyermekei megfelelnek-e a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és ebből következően megilleti-e őket az EUMSZ 21. cikk alapján a fogadó tagállamban való tartózkodás joga. Különösen azt kell megvizsgálnia a kérdést előterjesztő bíróságnak, hogy az említett gyermekek saját maguk vagy édesanyjuk révén rendelkeznek-e a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében elegendő anyagi fedezettel és teljes körű egészségbiztosítással.

Amennyiben a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésében foglalt feltételek nem teljesülnek, az EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, mint amellyel nem ellentétes az, hogy A. D. Alokpától megtagadják tartózkodási jogot Luxemburgban.

Másodszor, az EUMSZ 20. cikkel kapcsolatban a Bíróság kimondta, hogy vannak egészen különleges tényállások, amelyekben – noha a harmadik országok állampolgárainak tartózkodási jogára vonatkozó másodlagos jog nem alkalmazható, és az érintett uniós polgár nem él a szabad mozgáshoz való jogával – kivételes jelleggel nem tagadható meg a tartózkodási jog harmadik ország olyan állampolgárától, aki egy uniós polgár családtagja, mivel ellenkező esetben sérülne az általa élvezett uniós polgárság hatékony érvényesülése, ha a tartózkodási jog megtagadásának következtében az uniós polgár valójában kénytelen lenne elhagyni az Unió egészének területét, és ezzel megfosztaná őt az uniós polgárság jogállása révén biztosított jogok lényegének tényleges élvezetétől.

Ezért, ha a kérdést előterjesztő bíróság azt állapítja meg, hogy az EUMSZ 21. cikkel nem ellentétes, ha A. D. Alokpától megtagadják a tartózkodási jogot Luxemburgban, akkor e bíróságnak azt kell a továbbiakban megvizsgálnia, hogy nem lehet-e kivételes jelleggel mégis megadni számára a tartózkodási jogot, mivel ellenkező esetben sérülne az érintett gyermekeit megillető uniós polgárság hatékony érvényesülése, mivel a tartózkodási jog megtagadásának következtében a gyermekek gyakorlatilag kénytelenek lennének elhagyni az Unió egészének területét, és ezzel megfosztaná őket az uniós polgárság jogállása révén biztosított jogok lényegének tényleges élvezetétől.

E tekintetben – miként erre a főtanácsnok indítványának 55. és 56. pontjában is rámutatott – A. D. Alokpa, mint Jarel és Eja Moudoulou édesanyja, és születésük óta a gyermekek tényleges felügyeletét egyedül ellátó személy, maga is rendelkezhet azzal a származékos joggal, hogy őket francia területre kísérje, és ott tartózkodjék velük.

Következésképpen az, hogy a luxemburgi hatóságok megtagadják A. D. Alokpától a tartózkodási jogot, főszabály szerint nem járhat azzal a következménnyel, hogy a gyermekei kénytelenek lesznek elhagyni az Unió egészének területét. Azt azonban a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy az alapjogvita valamennyi körülményére tekintettel valóban fennáll-e ez a helyzet.

3.

Ügyszám: *Az Európai Unió Bírósága 2014. július 17-ei ítélete a C-169/14. sz. ügyben*

Tárgy: Fogyasztókkal kötött szerződések – Előzetes döntéshozatal iránti kérelem – 93/13/EGK irányelv – 7. cikk – Az Európai Unió Alapjogi Chartája – 47. cikk – Jelzálogkölcson-szerződés – Tisztességtelen feltételek – Jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás – Jogorvoslati jog

Az ügy:

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapügy felperesei 2003. június 9-én a Banco Bilbaóval közokiratba foglalt, a lakásukat terhelő jelzálog-fedezett kölcsönszerződést kötöttek 300 500 euró összegre vonatkozóan.

Az említett összeget 360 havi részletben 2028. június 30-ig kellett visszafizetni. Abban az esetben, ha az adósok elmulasztják a fizetési kötelezettségüket, a Banco Bilbao jogosult volt az alapügy felpereseinek nyújtott kölcsön visszafizetésére irányuló kötelezettség határidő előtti lejártát megállapítani. A kölcsönszerződés (6a) pontja 19%-os éves késedelmi kamatot állapított meg, míg a törvényes kamat Spanyolországban az alapjogvita által érintett időszakban 4% volt.

Mivel az alapügy felperesei nem tettek eleget e kölcsön havi törlesztőrészeinek megfizetésére vonatkozó kötelezettségüknek, a Banco Bilbao 2011. április 15-én felszólította őket a kölcsön ügyleti és késedelmi kamatokkal növelt teljes összegének megfizetésére, valamint intézkedett a jelzáloggal terhelt ingatlan kényszerértékesítése.

A jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás megindítását követően az alapügy felperesei kifogást nyújtottak be ezzel szemben, amelyet a Juzgado de Primera Instancia nº 3 de Castellón (castellóni 3. sz. elsőfokú bíróság) 2013. június 19-i határozatával elutasított. Az alapügy felperesei fellebbezést nyújtottak be e határozattal szemben, amelyet – miután elfogadhatónak nyilvánítottak – az Audiencia Provincial de Castellónhoz (castellóni tartományi bíróság) tettek át.

A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a spanyol polgári perrendtartás, noha lehetővé teszi fellebbezés előterjesztését az adós által emelt kifogásnak helyt adó, és ezáltal a jelzálog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást megszüntető határozattal szemben, viszont nem teszi lehetővé, hogy az adós, akinek a kifogását elutasították, fellebbezést terjesszen elő a végrehajtási eljárás folytatását elrendelő elsőfokú határozattal szemben.

A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy e nemzeti szabályozás összeegyeztethető-e a fogyasztóvédelem 93/13 irányelvben kitűzött céljával, valamint a Charta 47. cikkében kimondott, hatékony jogorvoslatihoz való joggal. E bíróság rámutat arra, hogy az adósok rendelkezésére álló fellebbezési lehetőség még lényegesebbnek bizonyulhat, ha az alapügyben szereplő kölcsönszerződés egyes kikötései a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében „tisztességteleneknek” tekinthetők.

E körülmények között határozott úgy az Audiencia Provincial de Castellón, hogy felfüggeszti az eljárást, és kérdéseket terjeszt előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé.

A döntés:

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének összefüggésében értelmezett, a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a végrehajtási eljárásoknak az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan rendszere, amely előírja, hogy a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást nem függesztheti fel az ügy érdemében eljáró bíróság, és a végső határozatában legfeljebb a fogyasztónak okozott kár kiegyenlítő kártalanítását ítélni meg, amennyiben e fogyasztó – végrehajtás alá vont adósként – nem nyújthat be fellebbezést az e végrehajtás elleni kifogását elutasító határozat ellen, míg az eladó vagy szolgáltató – a végrehajtást kérő hitelező – élhet ezzel a jogorvoslati lehetőséggel az eljárás megszüntetését elrendelő, vagy valamely tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését kimondó határozattal szemben.

A döntés indokolása:

A kérdést előterjesztő bíróság együttesen megvizsgálandó kérdései lényegében arra irányulnak, hogy a Charta 47. cikkének összefüggésében értelmezett 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes a végrehajtási eljárásoknak az alapügyben szereplőhöz hasonló olyan rendszere, amely előírja, hogy a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárást nem függesztheti fel az ügy érdemében eljáró bíróság, és a végső határozatában legfeljebb a fogyasztónak okozott kár kiegyenlítő kártalanítását ítélni meg, amennyiben e fogyasztó – végrehajtás alá vont adósként – nem nyújthat be fellebbezést az e végrehajtás elleni kifogását elutasító határozat ellen, míg az eladó vagy szolgáltató – a végrehajtást kérő hitelezőként – élhet ezzel a jogorvoslati lehetőséggel az eljárás megszüntetését elrendelő, vagy valamely tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését kimondó határozattal szemben.

E tekintetben mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében.

E hátrányos helyzetre tekintettel ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőség helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse.

Ennek kapcsán a Bíróság már több esetben megállapította, hogy a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozván a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet.

Az olyan nemzeti végrehajtási eljárások, mint a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás, a Bíróság ezen, a fogyasztók tényleges védelmére irányuló ítélkezési gyakorlatából eredő követelmények alá vannak rendelve.

Így az ilyen eljárásokban a Bíróság már kimondta, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem tárgyában eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy akár *in limine litis*, akár az eljárás bármely szakaszában hivatalból értékelje az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt, késedelmi kamatra vonatkozó kikötés tisztességtelen jellegét abban az esetben, ha a fogyasztó nem élt ellentmondással, jöllehet e bíróság az ehhez szükséges valamennyi jogi és ténybeli információval rendelkezik.

A Bíróság emellett úgy határozott, hogy ezt az irányelvet akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amely – miközben nem írja elő a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében a végrehajtási jogcím alapját képező feltétel tisztességtelen jellegén alapuló jogorvoslati lehetőséget – nem teszi lehetővé az ilyen feltétel tisztességtelen jellegének érdemi elbírálására hatáskörrel rendelkező, eljáró bíróság számára, hogy ideiglenes intézkedéseket hozzon, és különösen azt, hogy elrendelje az említett végrehajtási eljárás felfüggesztését, ha az ilyen intézkedések elrendelése szükséges végleges határozata teljes hatékonyságának biztosításához.

A Bíróság ítélkezési gyakorlata azt is rögzítette, hogy a 93/13 irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem teszi lehetővé sem azt, hogy a végrehajtás elrendelésére hatáskörrel rendelkező bíróság a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében akár hivatalból, akár a fogyasztó kérelmére értékelje az azon szerződésben szereplő szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, amelyből a követelt tartozás származik, és amely a végrehajtás jogcímének alapját képezi, sem azt, hogy olyan ideiglenes intézkedéseket hozzon, amelyek többek között felfüggeszthetik a végrehajtást, ha az ilyen intézkedések elrendelése szükséges az ezzel összefüggő, az említett szerződési feltétel tisztességtelen jellegének érdemi vizsgálatára hatáskörrel rendelkező bíróság végleges határozata teljes hatékonyságának biztosításához.

Ezen ítélkezési gyakorlatnak megfelelően, és különösen az Aziz-ítélet kihirdetését követően, az 1/2013. sz. törvény módosította többek között a LEC-nek a jelzálogjoggal vagy zálogjoggal terhelt vagyontárgyak végrehajtási eljárására vonatkozó cikkeit, annak 695. cikke (1) bekezdésébe iktatva az alperes azon lehetőségét, hogy a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárásokkal szemben a végrehajtás alapját képező szerződési feltétel tisztességtelen jellegére hivatkozzon.

Ezen jogszabály-módosítás olyan problémához vezetett, amely újnak számít az Aziz-ítélet és a Banco Popular Español és Banco de Valencia végzés alapjául szolgáló problémához képest. E probléma azzal kapcsolatos, hogy e nemzeti szabályozás az e határozat elleni fellebbezés lehetőségét azon egyetlen esetre korlátozza, amikor az elsőfokon eljáró bíróság helyt adott a végrehajtás alapját képező szerződési feltétel tisztességtelen jellegére alapított kifogásnak, az említett szabályozás ezáltal megkülönböztető bánásmódot vezet be

az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó – mint az eljárásban részt vevő felek – között. Ugyanis, mivel a fellebbezés csak abban az esetben lehetséges, ha a kifogást megalapozottnak ítélték, az eladó vagy a szolgáltató jogorvoslati lehetőséggel rendelkezik az érdekeivel ellentétes határozattal szemben, míg a kifogás elutasítása esetén a fogyasztó nem rendelkezik ilyen lehetőséggel.

E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a teljesítés kikényszerítésére vonatkozó nemzeti mechanizmusok harmonizációjának hiányában a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás keretében megengedett, valamely szerződési feltétel jogszerűségéről határozó határozat elleni fellebbezés benyújtásának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján ez utóbbiak belső jogrendjébe tartoznak. Mindazonáltal a Bíróság kiemelte, hogy az említett részletes szabályoknak azon kettős feltételnek kell megfelelniük, hogy azok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű, belső jog által szabályozott esetekhez képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által a fogyasztókra ruházott jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve).

Egyrészt, az egyenértékűség elvét illetően meg kell jegyezni, hogy a Bíróság nem rendelkezik olyan információval, amely kételyre adna okot azt illetően, hogy az alapügyben vitatott szabályozás ezen elvvel összhangban áll-e.

Különösen a LEC 695. cikke (1) és (4) bekezdésének rendelkezéseiből ugyanis kitűnik, hogy a spanyol eljárási jogi rendszer nem írja elő azt, hogy a fogyasztó fellebbezést nyújthat be a végrehajtás elleni kifogását elutasító határozattal szemben, sem akkor, ha e kifogás a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben foglalt feltételnek a 93/13 irányelv 6. cikkére tekintettel tisztességtelen jellegén alapul, sem pedig akkor, ha az valamely nemzeti imperatív szabály megsértésén alapul, amit mindenesetre a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia.

Másrészt, a tényleges érvényesülés elvét illetően a Bíróság korábban úgy ítélte meg, hogy minden esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az alapelveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve.

Így a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok 93/13 irányelvből származó, a tisztességtelen feltételek alkalmazásával szembeni jogainak tényleges érvényesülését, a Charta 47. cikkében is kimondott bírói jogvédelem követelményét jelenti, amelyet a nemzeti bíróságnak tiszteletben kell tartania. E védelemnek egyaránt érvényesnek kell lennie az uniós jogra alapított keresetek elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok kijelölésére és az ilyen keresetekre vonatkozó eljárási szabályok meghatározására.

Márpedig e tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog értelmében a hatékony bírói jogvédelem elve a bírósághoz való fordulás jogát, nem pedig a többfokú bírósági

eljárást biztosítja a magánszemély számára. Következésképpen önmagában nem lehet ellentétes az uniós joggal az, hogy a fogyasztó a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárásban végrehajtás alá vont adósként csak egyetlen bírósági fórum előtt rendelkezik jogorvoslati lehetőséggel a 93/13 irányelvből származó jogai érvényesítésére.

Mindazonáltal a következő megállapításokat kell tenni, ha figyelembe vesszük a LEC 695. cikkének (1) és (4) bekezdése által az eljárás egészében betöltött szerepet.

Először is meg kell jegyezni, hogy a Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik, hogy a spanyol eljárásjogi szabályok értelmében a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás, amelynek tárgya olyan ingatlanvagyon, amely a fogyasztó valamely alapvető szükségletének – nevezetesen a lakhatása biztosításának – felel meg, végrehajtható közjegyzői okirat alapján az eladó vagy szolgáltató akár anélkül is megindíthatja, hogy ezen okirat tartalmát a benne foglalt valamely feltétel vagy feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének megállapítására irányuló bírósági felülvizsgálat alá vetették volna. Az eladó vagy szolgáltató számára biztosított ezen előjog még szükségesebbé teszi azt, hogy a fogyasztó – a végrehajtás alá vont adósi minőségében – hatékony bírósági jogvédelemben részesülhessen.

Ami a végrehajtást elrendelő bíróság által e tekintetben gyakorolt felülvizsgálatot illeti, egyrészt meg kell jegyezni, hogy – amint azt a spanyol kormány a tárgyaláson megerősítette – a LEC-nek az Aziz-ítélet kihirdetését követő, az 1/2013. sz. törvénnyel elfogadott módosítása ellenére a LEC 552. cikkének (1) bekezdése nem kötelezi az említett bíróságot, hogy hivatalból vizsgálja a kérelem alapját képező szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét, mivel ez a felülvizsgálat fakultatív.

Másrészt a LEC 1/2013. sz. törvénnyel módosított 695. cikkének (1) bekezdése értelmében a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás alá vont személy kifogással élhet, amennyiben azt többek között a végrehajtás alapját képező vagy a tartozás összegének megállapítását lehetővé tevő szerződési feltétel tisztességtelen jellegére alapítja.

E tekintetben azonban ki kell emelni, hogy a LEC 552. cikkének (1) bekezdése értelmében valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére alapított kifogás bíróság általi vizsgálata olyan időbeli korlátokhoz van kötve, minthogy a bíróságnak a feleket tizenöt napon belül meg kell hallgatnia, és öt napon belül határoznia kell.

A Bírósághoz benyújtott iratokból kitűnik továbbá, hogy a jelzálogjog érvényesítésére vonatkozó spanyol eljárásjogi rendszernek az a sajátossága, hogy amint a végrehajtási eljárás megindult, a fogyasztó által indítható bármilyen más bírósági eljárás – ideértve a végrehajtási jogcím érvényességének, a végrehajthatóságnak, a bizonytalan jellegnek, az elévülésnek vagy a követelés összegének vitatására irányuló eljárásokat – önálló eljárás és határozat tárgyát képezi, anélkül hogy akár az egyiknek vagy a másiknak olyan hatása lehetne, hogy felfüggeszse vagy megakadályozza a folyamatban lévő végrehajtási eljárást, kivéve azon fennmaradó esetet, ha az említett fogyasztó a jelzálogjog érvénytelenítése iránti kérelmét előzetesen, a terhelési tanúsítvány kiállítására vonatkozó széljegy elé bejegyeztette.

E sajátosságokra tekintettel a fogyasztó által az ingatlanát terhelő jelzálogjog érvényesítése ellen benyújtott kifogás elutasítása esetén a spanyol eljárásjogi rendszer – egészében tekintve, és az alapügyre alkalmazandó formájában – annak a kockázatnak teszi ki a fogyasztót, vagy akár – ahogyan az alapügyben – a családját, hogy annak kényszerértékesítése folytán elveszíti lakását, miközben a végrehajtást elrendelő eljáró bíróság esetlegesen és legfeljebb azon szerződési feltételek érvényességének gyors vizsgálatát köteles elvégezni, amelyekre az eladó vagy szolgáltató a kérelmét alapítja. Az a védelem, amelyet a végrehajtási eljárással párhuzamosan indított érdemi eljárásban folytatott, különálló bírósági felülvizsgálat adott esetben a fogyasztó – mint a végrehajtás alá vont adós – számára nyújthat, nem alkalmas e kockázat megszüntetésére, mivel – feltételezve, hogy e felülvizsgálat valamely tisztességtelen feltétel fennállását észleli – e fogyasztó nem káranak természetbeni kártalanítását kapja, és nem helyezik vissza a jelzálogjoggal terhelt ingatlanra vonatkozó jelzálogjog érvényesítése előtti helyzetbe, hanem a legjobb esetben kiegyenlítő kártalanítást kap. Márpedig a fogyasztónak esetlegesen nyújtott elégtétel ezen, pusztán kártalanítási jellege csupán tökéletlen és elégtelen védelmet nyújt. Nem minősül a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében sem megfelelő, sem hatékony eszköznek ahhoz, hogy az ingatlanvagyon terhelő jelzálogkikötést tartalmazó közokirat azon, tisztességtelennek ítélt feltételének alkalmazását megszüntesse, amelyen a jelzálogjog végrehajtása alapul.

Másodszorban, ismételtelen azon helyre tekintettel, amelyet az LEC 695. cikkének (4) bekezdése betölt a spanyol jogban a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás teljes rendszerében, meg kell jegyezni, hogy e rendelkezés elismeri az eladó vagy szolgáltató – a végrehajtást kérő hitelező – számára azt a jogot, hogy fellebbezéssel éljen a végrehajtás felfüggesztését elrendelő vagy valamely tisztességtelen feltétel alkalmazásának mellőzését kimondó határozattal szemben, a fogyasztó számára viszont nem teszi lehetővé a végrehajtás ellen emelt kifogást elutasító határozat elleni jogorvoslat gyakorlását.

Ezért egyértelmű, hogy a végrehajtás elleni kifogásra vonatkozó, a LEC 695. cikkében szereplő eljárásnak a nemzeti bíróság előtti lefolytatása az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz – a végrehajtást kérő hitelezőhöz – képest hátrányos helyzetbe hozza a fogyasztót a végrehajtás alá vont adósi minőségében azon jogok bírósági védelme tekintetében, amelyekre a 93/13 irányelv alapján megalapozottan hivatkozhat a tisztességtelen feltételek alkalmazásával szemben.

E körülmények mellett meg kell állapítani, hogy az alapügyben szereplő eljárásjogi rendszer veszélybe sodorja a 93/13 irányelvben kitűzött cél elérését. Az egyrészt a fogyasztó, másrészt az eladó vagy szolgáltató rendelkezésére bocsátott eljárásjogi eszközök közötti ezen egyensúlyi hiány ugyanis tovább fokozza a szerződő felek között meglévő, a jelen ítélet 22. pontjában már említett egyensúlyi hiányt, amely egyébként a fogyasztó által a vele szerződő eladóval vagy szolgáltatóval szemben történő egyéni igényérvényesítés keretében tükröződik.

Meg kell továbbá jegyezni, hogy az ilyen eljárásjogi rendszer ellentétesnek bizonyul a Bíróság azon ítélkezési gyakor-

latával, amely szerint az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között a nemzeti jogszabályok szerint zajló bírósági eljárás jellegzetességei nem jelenthetnek olyan tényezőt, amely érintheti a 93/13 irányelv rendelkezései alapján a fogyasztókat megillető jogi védelmet.

Ebből az is következik, hogy a spanyol jogban, amikor a jelzalog jog érvényesítése tárgyában jogvita van folyamatban a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között, az ezen érvényesítés végrehajtása elleni kifogásra vonatkozó, a LEC 695. cikkében foglalt eljárásnak a nemzeti bíróság előtti lefolytatása a fegyveregyenlőség, illetve az eljárásbeli egyenlőség elvébe ütközik. Márpedig ezen, a Charta 47. cikkében biztosított elv szerves részét képezi a magánszemélyek uniós jogból származó jogai hatékony bírósági védelme elvének.

A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából ugyanis az következik, hogy a fegyveregyenlőség elve, ahogyan a kontradiktórus eljárás elve is, velejárvója magának a tisztességes eljárás fogalmának, amely magával vonja, hogy kötelező ésszerű lehetőséget biztosítani valamennyi félnek arra, hogy olyan körülmények között ismertesse álláspontját, amelyek alapján nem kerül teljesen előnytelen helyzetbe ellenfelével szemben.

E körülmények mellett meg kell állapítani, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló, jelzalog jog érvényesítése iránti nemzeti végrehajtási eljárás veszélyezteti a Charta 47. cikkének összefüggésében értelmezett 93/13 irányelvben célul tűzött fogyasztóvédelem tényleges érvényesülést, mivel ezen eljárásjogi rendszer még inkább megerősíti az egyrészt az eladók vagy szolgáltatók – mint a végrehajtást kérő hitelezők –, másrészt pedig a végrehajtás alá vont adósi minőségükben megjelenő fogyasztók közötti fegyveregyenlőtlenséget az ez utóbbiaknak a 93/13 irányelvből származó jogaira alapított peres eljárások kezdeményezése tekintetében azáltal, hogy az ugyanezen peres eljárások megindítására vonatkozó eljárásjogi részletszabályok tökéletlenek és elégtelenek minősülnek ahhoz, hogy a jelzalog jog-kikötést tartalmazó közokiratban szereplő azon, tisztességtelen feltétel alkalmazását megszüntessék, amely alapján az eladó vagy szolgáltató a biztosítékul nyújtott ingatlanvagyonot terhelő jelzalog jog érvényesítését megkezdi.

II.

A Kúria döntései:

II.a.)

A Kúria Önkormányzati Tanácsának döntése:⁴

Ügyszám: Köf.5018/2014/6.

Tárgy: hajléktalan személyek közterületi tartózkodása

Tényállás:

Az Alapvető Jogok Biztosa a Kúria normakontroll eljárását kezdeményezte „a Budapest főváros közigazgatási területén a közterületek azon részének kijelöléséről, ahol az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodás jogellenesnek minősül” megnevezésű, 77/2013. (XII. 3.) Főv. Kgyr. rendelet (a további

biakban: Kgyr.) törvényességi felülvizsgálatát és több rendelkezésének megsemmisítését. Az indítvány értelmében a Kgyr. 1. mellékletének 4. és 8. pontjai, valamint a 2. melléklet több rendelkezése is ellentétes a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs.tv.) 179/A. § (2) bekezdésével, illetve a 250. § (4) bekezdésével. A Kgyr. megjelölt rendelkezései az Alapvető Jogok Biztosának értelmezése szerint szabályozásukban túlterjeszkednek a törvényi felhatalmazás keretein. Az Alapvető Jogok Biztosának álláspontja értelmében a törvényi felhatalmazás korlátját jelenti az, hogy a tiltott zónák kijelölésére kizárólag a Szabs.tv.-ben meghatározott védendő értékekhez, célokhoz kötötten, azaz a közrend, a közbiztonság a közegészség és a kulturális értékek védelme érdekében van lehetőség. További korlátként jelentkezik továbbá az a törvényi kritérium, hogy az önkormányzati jogalkotó nem az egész közterületen, hanem a közterület meghatározott részén tilalmazhatja csupán az életvitelszerű tartózkodást. A indítvány értelmében a Szabs.tv. felhatalmazó rendelkezéseit az Alkotmánybíróság 38/2012. (XI. 14.) AB határozata fényében, megszorítóan kell értelmezni.

Mindezek alapján az Alapvető Jogok Biztosa a Kgyr. azon rendelkezéseit ítélte aggályosnak, amelyek jelentős nagyságú területeket minősítenek tilalmazottnak – ezáltal az életvitelszerű tartózkodást szankcionálhatónak –, így az adott közterületen a tilalmazást téve főszabállyá legitim cél, érdemi indok nélkül.

A Kgyr. 1. melléklete kapcsán az Alapvető Jogok Biztosa aggályosnak ítélte a szabályozás azon módját, amely szerint a 8. pont a Fővárosi Közgyűlés egy másik rendeletére utalva – közvetetten és minden további vizsgálódás, indokolás nélkül – automatikusan tilalmaz közterületek egészén életvitelszerű tartózkodást.

Hasonló jogalkotói törvénysértést vélt tetten érhetőnek az 1. melléklet 4. pontjában, ahol kizárásra került a főváros 34 gyalogos aluljárója, mivel a törvényi követelmények nem állhatnak fenn valamennyi kijelölt aluljáró esetében.

A döntés:

ad.1) A Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy a Kgyr. azon rendelkezése törvénysértő, amelynek értelmében tilalmazott a hajléktalan emberek számára a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjairól és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló fővárosi közgyűlési rendelet szerinti védett és kiemelten védett területeken az életvitelszerű tartózkodás. A törvénysértő rendelkezést a Kúria a jövőre nézve, 2014. december 31-vel semmisítette meg.

ad.2) A Kúria Önkormányzati Tanácsa nem látta megvalósulni az indítványban megfogalmazott aggályokat azokban a rendelkezésekben, amelyek tiltják az életvitelszerű tartózkodást 34 olyan gyalogos aluljáróban és annak 50 méteres távolságon belüli területén, amelyek a főváros kiemelt közlekedési csomópontjaiban találhatóak.

³ A döntést BALOGH ZSOLT (kúriai bíró) dolgozta fel.

A döntés indokolása:

Az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés a) pontja a rendeltetési jogkört a települési önkormányzatok alkotmányos jogköreként fogalmazza meg. A jogalkotói jogkör az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése értelmében eredeti, illetve származékos jellegű lehet: „[f]eladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot”. Az Alaptörvény T) cikk (3) bekezdése szerint „[a]z önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes”.

A Kúria megállapította, hogy a Kgyr. támadott rendelkezései a Szabs.tv. felhatalmazásán alapulnak, ezért végrehajtott jellegű normaként annak keretei között állapíthatnak meg magatartási szabályokat. A törvényi felhatalmazó rendelkezés kereteit túllépő önkormányzati szabályozás formai törvénysértésre vezet és a norma megsemmisítésének jogkövetkezményét maga után vonó érvénytelenséget eredményez.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a tárgykörben formálódó szabályozás fejlődéstörténetét vizsgálva megállapította, hogy a törvényalkotó elsődlegesen a szabálysértési szankcionálás és a helyi közösségek szintjén kívánta kezelni a hajléktalansággal kapcsolatos különböző helyzeteket. A helyi önkormányzatok – a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: régi Szabs.tv.) 1. § (1) bekezdése, majd a 2011. december 1-től hatályos 146/A. §-a, ezt követően pedig a 2012. április 15-ével hatályba lépő Szabs.tv. 186. §-a, illetve az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 2012. április 15-ig hatályos 54. § (6) bekezdése, és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Möt.v.) 51. § (1) bekezdése mellett a 143. § (4) bekezdés e) pontja alapján – alkothatták meg a hajléktalansággal, illetve a kirívóan közösséggel szembeni magatartásokkal kapcsolatos szabálysértési tényállásaikat és az ahhoz kapcsolódó szankciókat.

Az Alkotmánybíróság – vizsgálva e törvényi felhatalmazó és szabálysértési tényállást konstituáló rendelkezéseket, valamint az azokon alapuló egyes önkormányzati rendeleteket – egyik esetben sem tartotta a lakhatási szegénység és az ahhoz kapcsolódó magatartások (pl. a guberálás) kriminalizálását az Alaptörvénnyel, ezen belül a jogállamisággal, illetve a hajléktalan emberek méltóságvédelmével összeegyeztethetőnek.

Az Alkotmánybíróság határozataiból formálódó megközelítést a jelen eljárásban a Kúria sem mellőzhette. Ezért a Szabs.tv. 179/A. § (2) bekezdése, valamint a 250. § (4) bekezdése tartalmának, az azokban rejlő korlátok meghatározásakor figyelemmel kellett lenni az alábbiakra:

A lakhatási szegénység – és az azzal szoros összefüggésben álló guberálás – létállapot, amely a közösség számára is szociális kötelezettségeket teremt. A hajléktalan életvitel társadalomra veszélyesség hiányában nem büntethető, a hajléktalanság általában nem teremt legitim okot arra, hogy valakit a szociális ellátás, a külterületi tartózkodás avagy a büntetés/szankció vállalásának választási kényszere elé állítson a közhatalom. A jog eszközei önmagukban nem alkalmazhatóak

hatékonyan arra, hogy a közösséget „védjék” a lakhatási szegénység és az azzal járó körülmények látványától.

A Szabs.tv. magára vállalja a szabálysértési tényállás megalkotását, amely nem a lakhatási szegénységet tilalmazza és rendeli szankcionálni. A Szabs.tv. szabálysértési tényállása [179/A. § (1) bekezdés] fogalmi elemek tisztázásával [179/A. § (4) bekezdés] – az Alaptörvényre visszavezethetően – meghatározott földrajzi helyhez kötötten tilalmazza és meghatározott feltételek teljesülése esetén szankcionálja a közterületi életvitelszerű tartózkodást. A helyi önkormányzati képviselő-testület – a fővárosban a Fővárosi Közgyűlés – végrehajtott jelleggel, 2013. október 15-től arra kapott felhatalmazást, hogy „(...) rendeletében kijelölheti a közrend, a közbiztonság, a közegészség és a kulturális értékek védelme érdekében a közterület meghatározott azon részeit, ahol az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodás jogellenesnek minősül”. [Szabs.tv. 179/A. § (2) bekezdés, 250. § (4) bekezdés]

Tekintettel azonban arra, hogy a helyi önkormányzati szabályok a jog kriminális eszközeinek segítségével kényszeríthetik a hajléktalant meghatározott közterület elhagyására, és figyelemmel arra a körülményre is, hogy a törvényi szabálysértési tényállással védett értékek az Alaptörvényben rögzítettek ugyan, mégis alanyi jogokat nem érintő, elvont értékek, ezért az új Szabs.tv. felhatalmazó rendelkezéseit megszorítóan kell értelmezni. Ebben a tekintetben tehát a Kúria osztotta az Alapvető Jogok Biztosának indítványban elfoglalt álláspontját.

A megszorító értelmezés azt jelenti, hogy a közterületen való életvitelszerű tartózkodás csak ott lehet tilalmazott – teret engedve ezzel a szabálysértési eljárásnak és a szankció esetleges alkalmazásának –, ahol a védendő értékek kifejezetten, tényszerűen igazolhatóan érvényesülést kívánnak. Azokon a közterületeken, illetve a közterületek azon jól körülhatárolható részein tehát, ahol az életvitelszerű tartózkodás és az azzal szükségképpen, elkerülhetetlenül együtt járó körülmények kifejezetten összeegyeztethetetlenek a közrend, a közbiztonság, a közegészség, és a kulturális értékek védelmének szempontjaival.

A Szabs.tv. felhatalmazó rendelkezése értelmében a helyi önkormányzatok, illetve a Fővárosi Közgyűlés „a közterület meghatározott azon részeit” jelölhetik ki tilalmazottként. A törvényi fordulatból a megszorító értelmezés körében két további következtetés adódik:

ad.1) A megfogalmazás részben visszaigazolja azt az alkotmánybírósági követelményt, amely szerint a hajléktalan személy nem rekeszhető ki a települések, egyes önkormányzatok illetékességi területének egészéből, sőt egyes összefüggő településrészekből sem. Az ilyen szabályozás ugyanis a hajléktalan embert, a hajléktalanságot sújtaná.

ad.2) Másrészt viszont a megalkotott önkormányzati rendelet rendelkezéseinek nem csupán a védett – közrend, közbiztonság, közegészség, kulturális elvont – értékek védelmének fennálltat kell tükrözniük, hanem a normavilágosság követelményének megfelelően kellően pontosnak kell lenniük. A szabálysértés jogi eszközének alkalmazása miatt nem megengedhetőek a helyi jogalkotásban az olyan megfogalmazások, amelyek bizonytalanná teszik annak a közterületnek a lehatárolását, relativizálják a tilalmazott közterület kiterjedé-

sét, amelyen a hajléktalan ember életvitelszerű tartózkodása szabálysértést valósít meg.

E törvényességi szempontok alapján a Kúria Önkormányzati Tanácsa a felülvizsgált Kgyr. 1. melléklete támadott 4. és 8. pontjával összefüggésben az alábbi megállapításokat tette.

A)

A Kgyr. 4. pontja 34 olyan gyalogos aluljárót és annak 50 méteres távolságon belüli területét sorolja fel, amelyek a főváros kiemelt közlekedési csomópontjaiban találhatóak. A Kúria megalapozottnak ítélte az érintett önkormányzat állásfoglalását abban a tekintetben, hogy a gyalogos aluljárók a Kkt. 47. § 9. pontja szerinti olyan közúti műtárgyak, amelyek törvényi meghatározottságuknál és fizikai kiterjedésüknél fogva egyértelműen körülírhatóak.

Funkciójuk a közrend és azon belül a közlekedés rendjének fenntartásához, biztonságához kapcsolja e közterületeket. Fizikai jellegük indokolja úgy a zavartalan megközelíthetőségüket, mint az azokból való biztonságos kijutást (védőtávolság előírása, a területek szabad, akadálymentes megközelíthetősége). Fokozottan fennállnak ezek a követelmények azon gyalogos aluljárók esetében, amelyek mérhető adatokkal alátámasztottan, napi szinten kitétek a tömeges használatnak. A közutak ezen műtárgyainak rendszeres, tömegek általi használata, a közbiztonsági követelmények garantálhatósága nem egyeztethető össze az életvitelszerű lakhatással és az azal szükségképpen együtt járó körülményekkel.

A Kúria ebben a körben értékelte az érintett önkormányzat azon hivatkozását is, amely szerint az 1. melléklet 4. pontja a főváros nem mindegyik, csak a legnagyobb igénybe vételnek kitett aluljárókat tartalmazza. Számszerűsítve a 71 aluljáró közül csupán 34-et.

A kifejtettek értelmében a Kúria az 1. melléklet 4. pontja vonatkozásában nem látta megvalósulni az indítványban megfogalmazott aggályokat, ezért elutasította az Alapvető Jogok Biztosának ezen indítványi elemét.

B)

Az indítvány a Szabs.tv. felhatalmazó rendelkezésébe ütközően törvénytörésként kérte megsemmisíteni az 1. melléklet 8. pontját is.

A hivatkozott rendelkezés értelmében tilalmazott a hajléktalan emberek számára a „Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjairól és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló fővárosi közgyűlési rendelet szerinti védett és kiemelten védett területek az Óbudai-sziget kivételével”.

A Kúria Önkormányzati Tanácsa ebben a körben az indítvány megalapozottnak találta.

Ahogy arra összefoglaló jelleggel az Alkotmánybíróság 109/2009. (XI. 18.) AB határozatában és annak nyomán a Kúria Köf.5018/2014. számú határozata is rámutatott, a parkolás a közúti közlekedés nyugvó formája. A gépjárművel való parkolás közszolgáltatás, amelynek biztosítása az Möt.

16/A. §-a szerinti feltételekkel a 13. § (1) bekezdés 2. pontja szerinti önkormányzati feladat. Annak indoka az, hogy a közutak olyan közjavak, amelyekhez mindenkinek joga van hozzájutni, végességük azonban igényli a parkolási helyekkel való ésszerű gazdálkodást, mindenki által betartandó szabályozás kialakítását. Így a nyugvó közlekedéssel összefüggő önkormányzati szabályozás nem hozható összefüggésbe a hajléktalanság társadalmi problémájával. Ezért nem értelmezhető és a Szabs.tv. felhatalmazásának kereteit meghaladja az olyan utaló szabály, amely lényegében összekapcsolja a parkolást és az közterületen való kényszerű életvitelt a tilalmazás szintjén.

Ezen túlmenően a szabályozás ezen módja nem tesz eleget a felhatalmazó rendelkezés egyértelműségi követelményének sem, mivel nem a „közterület meghatározott azon részeit” jelöli ki a maguk konkrétságában, hanem csupán közvetetten, egy másik rendeleti szabályra utalással tesz eleget a felhatalmazásban foglaltaknak. Megjegyzendő az is, hogy a parkolási rendelet védett területekre vonatkozó esetleges módosítása automatikussá teszi a hajléktalan emberek kizorítását további közterületekről is.

C)

A Kúria Önkormányzati Tanácsa a határozatában megfogalmazott elvi tartalmat a következőkben jelölte meg:

ad.1) Mivel a helyi önkormányzati szabályok a jog kriminalis eszközeinek segítségével kényszeríthetik a hajléktalan embert meghatározott közterület elhagyására és figyelemmel arra a körülményre is, hogy a törvényi szabálysértési tényállással védett értékek az Alaptörvényben rögzítettek ugyan, mégis alanyi jogokat nem érintő, elvont értékek, ezért a Szabs.tv. felhatalmazó rendelkezéseit megszorítóan kell értelmezni.

ad.2) A megszorító értelmezés azt jelenti, hogy a közterületen való életvitelszerű tartózkodás csak ott lehet tilalmazott, ahol a védendő értékek kifejezetten, tényszerűen igazolhatóan érvényesülést kívánnak. A hajléktalan személy nem rekeszhető ki a települések, egyes önkormányzatok illetékességi területének egészéből, sőt egyes összefüggő településrészekből sem. Másrészt a megalkotott önkormányzati rendelet rendelkezéseinek a normavilágosság követelményének megfelelően, kellően pontosnak kell lenniük. Nem megengedhetőek az olyan megfogalmazások, amelyek relativizálják annak a tilalmazott közterületnek a kiterjedését, amelyen a hajléktalan ember életvitelszerű tartózkodása szabálysértést valósít meg.

II.b.)

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság döntése:⁴

Ügyszám: Kfv.II.37.642/2014/8. szám

Tényállás:

M. (a továbbiakban: Rendszerirányító) 15.817.248 forintot folyósított 2011. november hónapra vonatkozó távhőszolgáltatás

⁵ A döntést DARÁK PÉTER (a Kúria elnöke) szerkesztette

tatási támogatásként a felperes részére. Az alperesi jogelőd (a továbbiakban: alperes) a távhőszolgáltatási támogatásról szóló 51/2011. (IX. 30.) NFM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 8. §-a alapján ellenőrzést folytatott le a támogatási összeg helyessége tekintetében, majd a hivatalból indított hatósági eljárásban hozott, 2012. március 28. napján kelt határozatában 3.213.516 forint jogosulatlan távhőszolgáltatási támogatás kamattal növelt összegének visszafizetését rendelte el, továbbá 32.135 forint bírsággal sújtotta a felperest. Indokolásában kifejtette, hogy a Rendelet nem értelmezhető úgy, miszerint azok a távhőszolgáltatók (a továbbiakban: szolgáltatók), akikre nézve a 2011. december 1. napjától hatályos támogatási mérték kedvezőbb lett, azok ezt már a novemberi tárgyhóra visszamenőlegesen is igénybe vehetik. Hivatkozott arra is, hogy a jogalkotó a Rendelet – a módosított, fajlagos támogatási mértékek konkrét összegét meghatározó – 1. mellékletének a visszamenőleges alkalmazását nem emelte be az átmeneti rendelkezések közé, ezért annak 2011 novemberére vonatkozó alkalmazását egyértelműen nem rendelte el. Az alperes határozatában számot adott a bírság mértékének megállapításánál figyelembe vett körülményekről is.

Az elsőfokú bíróság a megismételt eljárásban hozott ítéletével a felperes keresetét elutasította. Az alperessel egyezően megállapította, hogy a 66/2011. (XI. 30.) NFM rendelet (a továbbiakban: Módosító Rendelet) 9. §-ával módosított Rendelet 9. § (2) bekezdése az ott felhívott körben kizárólag a Rendelet módosítással érintett rendelkezéseinek alkalmazását rendelte el a 2011 november tárgyhónapra vonatkozóan benyújtott igénybejelentésekre. A támogatási mértékek vonatkozásában sem a fenti, sem más jogszabályhely nem tartalmaz olyan kifejezett rendelkezést, miszerint a 2011. december 1-jén hatályba lépett támogatási mértékeket már a 2011. november tárgyhónapra vonatkozóan alkalmazni kellene. A perbeli esetben az igénylés tárgyhava november hó volt, a tárgyhóra vonatkozó igénylést utólagosan, decemberben kellett benyújtani. A támogatások benyújtásának eljárási keretére a jogszabály-módosítás már az új eljárási szabályokat rendelte alkalmazni, azonban a tárgyhavi elszámolás mértékére nem.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú eljárásban előadottakat fenntartva kereseti kérelme teljesítését, a téves és jogszabálysértő elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte.

Az alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, hangsúlyozva, hogy a felperes jogi álláspontja nincs összhangban a támogatási rendszer logikájával.

A másodfokú bíróság a felperes fellebbezési kérelmének helyt adott, az alperes határozatát hatályon kívül helyezte és alperest új eljárásra kötelezte. Ítéletének indokolásában megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az ügy megítélése szempontjából releváns tényeket és körülményeket feltárta, de azokból téves következtetéseket vont le.

A másodfokú bíróság a perben alkalmazandó Rendelet kapcsán rögzítette, hogy az 2011. október 1. napján lépett hatályba, 3. § (1) bekezdése szól a támogatás mértékéről, illetve utal az 1. mellékletben foglaltakra. A módosítás a Rendelet eredeti 9. § (2) bekezdése helyére teljesen új rendelkezést épített be. Eszerint a (2) bekezdés előírta, hogy a Rendeletnek [valamint az 50/2011. (IX. 30.) NFM rendeletnek (a továbbiakban: Árrendelet)] a Módosító Rendelet-

tel módosított 3-6. §-ait és 8. §-át első alkalommal a 2011. november tárgyhónapra vonatkozóan benyújtott támogatási igénybejelentésekre kell alkalmazni. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy a Módosító Rendelet 10. § (1) bekezdése azt is előírta, hogy a Rendelet 1. melléklete helyébe a 3. melléklet lép. A Módosító Rendelet a kihirdetése napján (azaz 2011. november 30-án), míg a 12. § (2) bekezdése értelmében a Módosító Rendelet 1-4. §-ai, az 5. § (1) bekezdése, a 6-11. §-ai és a 13. §-a ettől eltérő időpontban, azaz 2011. december 1-jén lépett hatályba.

A fenti jogszabályhelyek alapján a másodfokú bíróság megállapította, hogy mind a Rendelet, mind a Módosító Rendelet szövege a magyar nyelv szabályai és a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint teljesen egyértelmű, az nem ütközik a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) szerinti visszamenőleges hatály tilalmába.

A másodfokú bíróság szerint az a körülmény, hogy az 1. melléklet helyébe a 3. melléklet lépett, azt eredményezte, hogy a támogatási mérték alkalmazhatósága szempontjából ténylegesen „átvette” a Rendelet 1. mellékletének helyét.

Figyelemmel arra, hogy a Módosító Rendelet 10. §-a (3. melléklet) 2011. december 1-jén lépett hatályba és a Rendelet 4. §-a értelmében a támogatás igénylését a tárgyhónapot követő hónap 22. napjáig kellett benyújtani, ezért a Rendelet 4., 9. és 10. §-ainak együttes értelmezése alapján a 2011. december 1. napjával hatályos táblázat szerinti kompenzáció igénylésekor a 3. melléklet, mint 1. melléklet szerinti táblázatba foglalt adatok az irányadóak.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a támogatással kapcsolatos szabályokat a Rendelet előírásai tartalmazzák, a számszerű mértéket és a jogosultakat pedig az 1. melléklet. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a támogatás igénybevétele csak a Rendelet e két részének együttes alkalmazásával történhet.

A másodfokú bíróság utalt a jogszabályszerkesztésről szóló 61/2009. (XII. 14.) IRM rendelet (a továbbiakban: IRM.r.) 127. §-ára, melyből következik, hogy a melléklet a jogszabály törzsszövegéhez kapcsolódó, attól kizárólag technikai, szerkesztési szempontból elkülönülő szerkezeti egység, amely csak az adott jogszabályhellyel összefüggően értelmezhető.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint, mivel a jogalkotó a Rendelet módosított 3.§-ának 2011. november hónapra való alkalmazását írta elő, azzal egyúttal előírta az 1. melléklet – és annak a támogatási mértéket tartalmazó „E” és „F” oszlopainak – a 2011. november hónapra történő alkalmazását is. A másodfokú bíróság szerint az ettől eltérő jogi álláspont a rezsicsökkentési program megvalósulását szolgáló kedvezményes távhőszolgáltatási támogatás bevezetésének is ellent mond.

A másodfokú bíróság kifejtette azt is, hogy a jogalkotó a módosított rendelkezések alapján igényelhető támogatást első ízben a 2011. november tárgyhóra írta elő. Tekintettel arra, hogy ez a kérelem csak a következő – decemberi – hónapban volt előterjeszhető, nem férhet hozzá kétség, hogy az alkalmazni rendelt 3. § (1) bekezdése szerinti, december 1-jétől hatályos 1. melléklet volt az irányadó.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben a másodfokú ítélet megváltoztatását és az

elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a jogszabály önálló szerkezeti egysége a melléklet, amelyben rendelkezni kellett volna arról, hogy az 1. mellékletet – az eltérő hatályba lépés ellenére – novemberre is alkalmazni kell. Az alperes értelmezése szerint ennek hiánya éppen arra utal, hogy az 1. mellékletben foglaltakat novemberre nem lehet alkalmazni. Az alperes véleménye szerint a jogerős ítélet utalása a rezsicsökkentésre iratellenes, mivel e tényre sem a felperes, sem az alperes nem hivatkozott.

Az alperes a távhőszolgáltatás támogatási rendszer működésének jellemzőit hangsúlyozva levezette, hogy a bevételek és a költség alapján megállapítandó támogatás mindig az adott tárgyhóra vonatkozik, függetlenül attól, hogy az igénylés utólag történik. Álláspontja szerint a perbeli esetben november tárgyhóra a novemberben hatályos jogszabályi rendelkezés szerint állapítható meg, illetve számítandó a támogatás mértéke. A jogszabály-módosítás csak a támogatások benyújtásának eljárási keretére rendelte alkalmazni az új eljárási szabályokat, a tárgyhavi elszámolás mértékére nem.

A felülvizsgálati döntés:

A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság helyesen megállapított tényállásból helytálló következtetésre jutott az alperesi határozat jogszerűségével kapcsolatban, döntésével és indokaival a felülvizsgálati bíróság egyetért.

A felülvizsgálati döntés indokai:

A Kúria a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel az alábbiakra mutat rá.

A másodfokú bíróság helyesen hivatkozott az IRM.r. 127. §-ára, melyből következik, hogy a melléklet a jogszabály törzsszövegéhez kapcsolódó, attól kizárólag technikai, szerkesztési szempontból elkülönülő szerkezeti egység, amely csak az adott jogszabályhellyel összefüggően értelmezhető. Ebből következően a Rendelet 3. §-ának része az 1. melléklet helyébe lépő 3. számú melléklet. Figyelemmel arra, hogy a Módosító Rendelet 9. §-a szerint a módosított 3. § rendelkezéseit a novemberi igénylésekre is alkalmazni kell, akkor ez a mellékletben foglaltakra is vonatkozik, azaz alkalmazni kell az 1. mellékletet, és annak a támogatási mértéket tartalmazó „E” és „F” oszlopaiban előírtakat. Megjegyzi a Kúria, hogy miközben az alperes szerint a módosítás szöveges része nem érintette a 3. §-hoz tartozó 1. számú melléklet rendelkezéseit, tehát a támogatási összeg november hóra nem módosult, ennek ellentmondva együtt értelmezi a 3. §-sal a mellékletet akkor, amikor a Módosító Rendelet 12. § (2) bekezdése alapján állítja, hogy az 1-4. § – beleértve a mellékletet – december 1. napján lépett hatályba.

A Kúria nem tartja elfogadhatónak azt az alperesi érvelést sem miszerint a Módosító Rendelet 9. §-a, mint átmeneti rendelkezés, csak azért került bele a normaszövegbe, mert a novemberi igénylésre már az eltérő eljárási szabályokat kell alkalmazni. Ezzel szemben áll a Jat. 15. §-ának helyes értel-

mezése szerint az, hogy eljárási szabályok esetében a hatályos szabály alkalmazandó, csak az anyagi szabálynál lehet szükséges az átmeneti rendelkezés a jogalkotói cél függvényében.

A Kúria ugyanakkor elfogadhatónak értékeli az alperesnek a támogatási rendszerből kiinduló érvelését, miszerint a szolgáltató által fizetett vételi ár és a felvett támogatásra vonatkozó rendelkezések logikusan ugyanazon időbeli hatály alá tartozóak. Ennek azonban ellentmond maga a szabályozás, amely nem követte a fenti logikát, és amely a Kúria álláspontja szerint elsődlegesen köti a jogalkalmazót, mind a közigazgatási, mind a bírósági eljárásokban.

A Kúria egyetért az alperessel abban a kérdésben, hogy a jelen per tárgyát képező határozatokra vonatkozó jogszabályok értelmezése nem függ össze a rezsicsökkentés programjával, tekintettel arra, hogy a program nem a szolgáltató, hanem a fogyasztó terheinek könnyítését tűzte ki célul. A fentiekre tekintettel a Kúria a másodfokú ítéletnek a rezsicsökkentéssel kapcsolatos érvelését, mint szükségtelent mellőzi.

III.

Az Alkotmánybíróság döntései:⁵

1.
Ügyszám: 25/2014. (VII. 22.) AB határozat (belső ügyszám: IV/3442/2012.)

Tárgy: a Kúria Pfv.IV.20.015/2012/4. számú ítélete, valamint a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 1.Pf.20.361/2011/4. számú jogerős ítélete alaptörvény-ellenességének vizsgálata.

Alkotmányossági probléma:

Az indítványozó közérdekű adatigényléssel fordult a Vértesi Erőmű Zrt.-hez. Adatkérése a Vértesi Erőmű Zrt.-nek a System Consulting Zrt.-vel kötött ügyleteire vonatkozott. A Vértesi Erőmű Zrt. az adatok kiadását megtagadta, ezért az indítványozó keresetet nyújtott be a Tatabányai Városi Bírósághoz. Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest a felperes által kért adatok kiadására. Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a Vértesi Erőmű Zrt. részvényeinek 98,53%-a a Magyar Villamos Művek Zrt. (a továbbiakban: MVM Zrt.) tulajdonában áll, az MVM Zrt.-ben a magyar államnak legalább 75% +1 szavazatnyi tartós részesedése van. Ezt figyelembe véve az elsőfokú bíróság közérdekből nyilvános adatoknak minősítette a kiadni kért adatokat. Kifejtette továbbá, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 81. §-ában az üzleti titokra vonatkozó rendelkezések nem adnak alapot „a szerződésekre mint közérdekből nyilvános adatokra vonatkozó adatközlés megtagadására”. Fellebbezés alapján a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a felperes keresetét elutasította. Ítéletének

⁵ A döntéseket SZABÓ ANNAMÁRIA ESZTER (Alkotmánybíróság, tanácsadó) dolgozta fel.

indokolásában kifejtette, hogy „nem mondható ki, hogy az alperes (Vértesi Erőmű Zrt.) olyan állami vagyonnal gazdálkodó szervezet, amely közfeladatot ellátó szervként állami vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó, közérdekű adatnak nem minősülő közérdekből nyilvános adatok kiadására köteles”. A másodfokú bíróság szerint a Vértesi Erőmű Zrt. a Vtv. szerinti „egyéb közfeladatot ellátó szervnek nem minősíthető”, „nem minősülő közérdekű adatkezelőnek”. A jogerős ítélettel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Kifejtette, hogy a Legfelsőbb Bíróság, illetve a Kúria korábbi ítéletei értelmében az MVM Zrt. cégcsoportjába tartozó, attól azonban társasági jogilag elkülönülő Vértesi Erőmű Zrt. nem minősül közfeladatot ellátó szervnek, ezért a „kért adatok kiadását (...) jogszerűen tagadhatta meg”.

Az indítványozó álláspontja szerint az ítélet ellentétes az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésével. Kifogásolta ugyanis, hogy a Kúria a közfeladat, valamint a közfeladatot ellátó szerv fogalmát szűken értelmezte, s ezáltal az információszabadság érvényesülését korlátozottan biztosította. Az indítványozó azzal is érvelt, hogy az ún. közvetett és a közvetlen állami vagyonnal gazdálkodó szervezetek egyaránt közfeladatot ellátó szervezetnek minősülnek. A Kúria szűk jogértelmezése azt eredményezi, hogy még a közvetlen állami tulajdonban álló vagyonnal való gazdálkodásra, azzal való rendelkezésre vonatkozó adatok sem minősülnének nyilvánosnak. Az indítványozó hivatkozva az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdésére és 39. cikk (2) bekezdésére kifogásolta, hogy a Kúria nem minden állami tulajdonú és közpénzekkel gazdálkodó szervezetet minősít a közpénzek gazdálkodásával összefüggésben közérdekű adat kiadására kötelesnek.

A döntés:

Az Alkotmánybíróság határozatában megállapította, hogy a Kúria Pfv.IV.20.015/2012/4. számú ítélete a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság 1.Pf.20.361/2011/4. számú jogerős ítéletére is kiterjedő hatállyal alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisítette.

A döntés indokolása:

Az Alaptörvény indítvánnyal érintett VI. cikk (2) bekezdése szerint mindenkinek joga van a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. Ezen túlmenően az Alaptörvény „A közpénzek” című fejezetben a nemzeti vagyonra, a közpénzekre kiterjedően rögzíti az átlátható gazdálkodás követelményét [38. cikk (4) bekezdés, 39. cikk]. Külön meghatározza továbbá, hogy a közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok [39. cikk (2) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság deklarálta, hogy az Alaptörvénynek ezek a részben új, a közérdekű adatok nyilvánosságát nyomatékosabban biztosító rendelkezései az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban lefektetett elvek megfelelő alkalmazására adnak alapot. A közérdekű adatok megismeréséhez való jogot az Alkotmánybíróság kezdettől fogva informáci-

ószabadságként fogta fel {2/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [24]} Az információszabadság alapján a közérdekű adatok (hozzáférés biztosítása, illetve részben közzétételük nyomán) nyilvánosak, azokat bárki megismerheti és terjesztheti {2/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [25]}. Az alapjog alapján általában kötelezettek az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint egyéb közfeladatot ellátó szervek és személyek. Figyelembe véve az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdését is, nem kétséges, hogy a közérdekű adatokhoz való hozzáférést az ilyen adatot kezelő szervezetnek is biztosítania kell {21/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az Alaptörvény 39. cikk (2) bekezdése kinyilvánítja ugyanis, hogy a „közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok közérdekű adatok”, ezeket tehát „az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni”, s a nyilvánosság előtti elszámolást a „közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet” kötelességévé teszi.

Az alapügyben a Vértesi Erőmű Zrt. által kezelt iratok megismeréséről volt szó. Arról kellett döntenie, hogy a Vértesi Erőmű Zrt. megfelelően járt-e el az adatigénylés teljesítésének megtagadásakor. Ennek keretében elsődlegesen eldöntendő kérdésként az merült fel, hogy a Vértesi Erőmű Zrt. a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. § (1) bekezdés hatálya alá tartozó szervezetnek minősül-e, s ilyen módon köteles volt-e az adatigénylést teljesíteni. A Kúria a jelen ügy tárgyát képező ügy foglalt állást, hogy bár az MVM Zrt. jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervként köteles az általa kezelt közérdekű adatokat megismerhetővé tenni, a közvetlen irányítást biztosító befolyása alatt álló Vértesi Erőmű Zrt.-t azonban ilyen kötelezettség nem terheli.

Az Alkotmánybíróság szerint a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő alkotmányos alapjog érvényesülése nem válhat annak függvényévé, hogy a megismerés lehetőségét más jogszabály is biztosítja-e az Avtv.-n, az alapjoghoz kapcsolódó alapvető törvényi szabályozáson kívül, illetve külön jogszabály kifejezetten előírja-e az adatkezelőnek a nyilvánosságra hozatal kötelezettségét. Tartalmazhat természetesen más jogszabály is olyan rendelkezést, amelynek alapján valamely konkrétan meghatározott jogalany adatnyilvánosság biztosítására kötelezett. Vizsgálandó azonban az Alaptörvény alapján, hogy az alapjog érvényesülése érdekében ki minősül az adatnyilvánosság biztosítására köteles közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek. Ennek alapján állapítható meg, hogy az alapügyben érintett Vértesi Erőmű Zrt. is e körbe tartozik-e. Az Alkotmánybíróság az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Vtv.) alapügyben alkalmazott rendelkezéseinek az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésével és 39. cikk (2) bekezdésével összhangban álló értelmezésével vizsgálta, hogy a Vértesi Erőmű Zrt. állami feladatot, vagy jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek, illetve személynek minősül-e, s ekként vonatkozik-e rá az Avtv. 19. § (1) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettség. A Vtv. 1. § (1) bekezdése értelmében a törvény szabályozza a Magyar Állam tulajdonában álló vagyon (állami vagyon) feletti tulajdonosi joggyakorlás módját és szervezetét, valamint e vagyonnal való gazdálkodást. A Vtv.

1. § (2) bekezdés c) pontja alapján állami vagyonnak minősül az állam tulajdonában lévő tagsági jogviszonyt megtestesítő értékpapír, illetve az államot megillető egyéb társasági részesedés. Az alapügyben eljáró bíróságok megállapították, hogy az MVM Zrt. legkevesebb 75% +1 szavazat tartós állami tulajdonban álló gazdasági társaság. A Vtv. 3. § (1) bekezdése alapján az állami vagyon felett a Magyar Államot megillető tulajdonosi jogok és kötelezettségek összességét tulajdonosi joggyakorlóként alapvetően az MNV Zrt. gyakorolja. A Vtv. 29. § (3) bekezdése alapján gazdálkodó szervezet alapítására, illetve abban tulajdonosi (tagsági, részvényesi) jogok gyakorlására – ha törvény, illetőleg a miniszter a 3. § (2) bekezdése szerint eltérően nem rendelkezik – a Magyar Állam nevében az MNV Zrt. jogosult. A MVM Zrt.-ben tehát az MNV Zrt. a Magyar Államot megillető 75 %-ot meghaladó társasági részesedéssel rendelkezik.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy önmagában abból, hogy a Vtv.-nek az alapügyben hivatkozott melléklete (jelenleg a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 2. számú melléklete) a Vértesi Erőmű Zrt.-t nem sorolja a tartós állami tulajdonú társasági részesedéssel működő gazdasági társaságok közé, nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a Vtv. 5. § (2) bekezdése értelmében ne lenne közfeladatot ellátó személy. Maga a Vtv. 5. § (2) bekezdése is a tartós állami tulajdonú társasági részesedéssel működő gazdasági társaságok körénél szélesebben határozza meg a közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek minősített jogalanyok körét.

A közérdekű adatok megismerhetővé tételére kötelezett közfeladatot ellátó szerv vagy személy megállapításakor lényeges szempont, hogy az alapügyben közfeladatot ellátó szervként kezelt MVM Zrt. a tulajdoni részesedése révén az adatigénylés időpontjában hatályos régi Ptk. 685/B. §-a értelmében meghatározó befolyással rendelkezett a Vértesi Erőmű Zrt.-ben. A régi Ptk. 685/B. § (3) bekezdése szerint a meghatározó befolyás a közvetett részesedés esetén révén is fennáll. Az MVM Zrt. meghatározó befolyása a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv.tv.) alapján is megállapítható. A Számv.tv. 3. § (2) bekezdésének 1. pont a) pontja értelmében anyavállalat „az a vállalkozó, amely egy másik vállalkozónál (a továbbiakban: leányvállalat) közvetlenül vagy leányvállalatán keresztül közvetetten meghatározó befolyást képes gyakorolni”, konkrétan azért, mert „a tulajdonosok (a részvényesek) szavazatának többségével (50 százalékot meghaladóval) tulajdoni hányada alapján egyedül rendelkezik”. A Számv.tv. 3. § (2) bekezdés 2. pontja szerint pedig leányvállalat „az a gazdasági társaság, amelyre az 1. pont szerinti anyavállalat meghatározó befolyást képes gyakorolni”. Ehhez hasonló rendelkezést tartalmaz a köztulajdonban álló gazdasági társaságok takarékosabb működéséről szóló 2009. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Kgttv.) is. A Kgttv. 1. § a) pontja alapján köztulajdonban álló gazdasági társaságnak minősül „az a gazdasági társaság, amelyben a Magyar Állam, helyi önkormányzat, a helyi önkormányzat jogi személyiséggel rendelkező társulása, többcélú kistérségi társulás, fejlesztési tanács, nemzetiségi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat jogi személyiségű társulása, költségvetési szerv vagy közalapít-

vány külön-külön vagy együttesen számítva többségi befolyással rendelkezik”. Többségi befolyás pedig a Kgttv. 1. § b) pontja értelmében „az olyan kapcsolat, amelynek révén a befolyással rendelkező egy jogi személyben a szavazatok több mint ötven százalékával – közvetlenül vagy a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személy (köztes vállalkozás) szavazati jogán keresztül – rendelkezik, azzal, hogy a közvetett módon való rendelkezés meghatározása során a jogi személyben szavazati joggal rendelkező más jogi személyt (köztes vállalkozást) megillető szavazati hányadot meg kell szorozni a befolyással rendelkezőnek a köztes vállalkozásban, illetve vállalkozásokban fennálló szavazati hányadával, ha azonban a köztes vállalkozásban fennálló szavazatainak hányada az ötven százalékot meghaladja, akkor azt egy egészként kell figyelembe venni. A befolyás számításánál nem kell figyelembe venni a huszonöt százalékot el nem érő közvetett befolyást”.

Társasági részesedése alapján az MVM Zrt. a Vértesi Erőmű Zrt.-ben az adatigénylés időpontjában hatályos régi Ptk., továbbá a Számv.tv., illetve a Kgttv. szerinti meghatározó befolyással rendelkezik. A Vértesi Erőmű Zrt. így lényegében a vállalatcsoport uralkodó tagjának számító anyavállalat irányított leányvállalataként működik. Az MVM Zrt., mint ahogy azt az alapügyben eljáró bíróságok elismerték, jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervként az általa kezelt közérdekű adatok megismerhetővé tételére köteles; e kötelezettsége mindazonáltal csak korlátozottan érvényesülne, ha a meghatározó befolyása alatt álló, általa stratégiailag irányított leányvállalatára kiterjedően a nyilvánosságot, az átláthatóságot nem kellene biztosítani. A Vtv. 5. § (2) bekezdésének a közérdekű adatok megismeréséhez való alkotmányos alapjog érvényesülésére figyelemmel történő értelmezéséből következik tehát, hogy a közérdekű adatok nyilvánosságának biztosítása szempontjából a tartós állami tulajdonban lévő anyavállalat 98 %-os mértékű tulajdonában álló, s ennél fogva az anyavállalat meghatározó befolyása alatt álló leányvállalatot is olyan gazdasági társaságnak kell tekinteni, amely közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény szerinti közfeladatot ellátó személynek minősül. Ezért az olyan gazdasági társaság, mint a Vértesi Erőmű Zrt. – a Vtv. 5. § (2) bekezdésének a közérdekű adatok megismeréséhez való alkotmányos alapjoggal összhangban történő értelmezése szerint – közfeladatot ellátó jogi személyként az adatnyilvánosság biztosítására köteles.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria ítéletében a Vtv. 5. § (2) bekezdésében foglaltakat (közfeladatot ellátó szerv, személy) indokolatlanul szűken értelmezte. Ezáltal nem alkalmazta az Avtv. 19. § (1) bekezdését az olyan gazdasági társaságra, mint amilyen a Vértesi Erőmű Zrt., amelyben közfeladatot ellátó szervként az általa kezelt közérdekű adatok megismerhetővé tételére köteles MVM Zrt. 98%-ot meghaladó tulajdoni részesedéssel bír, s így az adatigénylés időpontjában hatályos régi Ptk., továbbá a Számv.tv., illetve a Kgttv. értelmében meghatározó befolyással rendelkezik. Ezzel pedig az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdésében foglalt alapjogot az I. cikk (3) bekezdésével ellentétes, az információszabadság érvényesülését indokolatlan korlátozó értelmezését érvényesítette.

Eltérő vélemény:

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró nem értett egyet a határozat rendelkező részével és annak indokolásával sem. Álláspontja szerint a Kúria Pfv.IV.20.015/2014/4. számú ítéletében kinyilvánított álláspont helytálló. Abban a tekintetben ugyanis, hogy a közérdekű adatok kezelése szempontjából a Magyar Villamos Művek Zrt. cégcsoportjába tartozó Vértesi Erőmű Zrt. miért nem minősíthető az Avtv. 19. § (1) bekezdése szerinti „*egyéb közfeladatot ellátó szervezet*”, a Kúria helyesen hivatkozik arra, hogy a társaság „*állami vagyonnal a Vtv. szabályai szerint nem gazdálkodik*”. Az a jogi tény, hogy a Vtv. – az ellentétes értelmezés lehetősége nélkül – maga határozza meg az állami vagyon fogalmát és az állami vagyonnal gazdálkodók körét, amelyben a Vértesi Erőmű Zrt. nincs nevesítve, nem csak a jogalkalmazót köti, hanem alkotmányjogi megközelítésben sem kifogásolható. Az Alaptörvény *N) cikk* (1) bekezdése alapján Magyarország a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíti, amelyért e cikk (2) bekezdése szerint elsődlegesen az Országgyűlés és a Kormány felelős. Ezekből az alkotmányos rendelkezésekből egyfelől következik az ésszerű és az állampolgárok által is meghatározott szabályok szerint ellenőrizhető közpénzekkel való gazdálkodás követelménye. Másfelől azonban levezethető és az Alkotmánybíróság gyakorlatával megerősíthető az állam-

hatalmi és kormányzati szerveinek nagyfokú szabadsága a szociális piacgazdaság szervezésében és irányításában. Ez a szabadság magában foglalja az állam gazdasági szerepvállalásának lehetőségét is, amelynek indokoltságát, szükségességét és arányosságát ugyancsak az Alaptörvény *N) cikkéből*, a kiegyensúlyozott és fenntartható gazdálkodás követelményéből kiindulva és állami felelőssége alapján lehet és kell megítélni. Mindezek figyelembevételével nem tekinthető alaptörvény-ellenesnek az, ha az állam legfőbb hatalmi és irányító szervei a közpénzek felhasználásánál – törvényben éles határvonalat húzva a tartós állami tulajdonú társasági részesedéssel működő gazdasági társaságok és a közvetlen közpénzekből is gazdálkodó, de az állami vagyonnal a Vtv. vonatkozó szabályai szerint nem rendelkező gazdasági társaságok között – utóbbit nem sorolják az előzőleg említett cégek közé és ezáltal nem tekintik közfeladatot ellátó gazdálkodó szervezetnek. Nézete szerint a közvetve állami pénzből alapított vagy működtetett (egyébként világszerte elterjedt) és közjogi immunitást a magánjogi viszonyok között nem élvező, ugyanakkor a piaci nyomásnak kitett gazdasági társaságok nyilvánosság előtti, bárki által igényelhető közérdekű adatszolgáltatási kötelezettséget követelni mindenekelőtt irreális, gazdasági versenyhátrányt jelentő álláspont. Ezen túlmenően az Alaptörvény *VI. cikk* (2) bekezdésének és *39. cikk* (2) bekezdésének egyoldalú, – kizárólag a közpénzek ellenőrzésére összpontosító – jogértelmezésnek tekinthető.